

Онтогенетичне визначення поняття «екологічна освіта»

Індивіду, який звернувся до поняття «екологічна освіта», інтернет-ресурси, що запозичують судження із солідних енциклопедичних видань, надають чудову можливість «заблукати межі хатою й коморою»: «Екологічна освіта – система знань ...», «Екологічна освіта – педагогічний процес ... », «Екологічна освіта – елемент формування екологічної культури », «Екологічна освіта – освіта і виховання населення ... » і т. ін.

Зрозуміло, що визначення понять формують конкретні фахівці на основі власного унікального досвіду роботи в галузі освіти з вмістом «екологія», але факт суттєвих розбіжностей в тлумаченні терміну говорить про не усталене, пошукове положення в цій сфері. Чи можливе вироблення на основі наявного досвіду екологічної освіти такого визначення цього поняття, в якому б містилися всі можливі визначення? Сформулюємо для початку визначення «освіта». Освіта – це процес і результат формування індивідом власного унікального образу світу на основі особистого досвіду практичної діяльності та спеціального навчання. Наведене визначення поняття задовольняє схему трьох-критеріального онтогенетичного визначення, бо в ньому виявлені три необхідні ознаки: родова приналежність (процес і результат), видову відмінність (формування індивідом власного унікального образу світу) і генетичні ознаки (на основі особистого досвіду практичної діяльності та спеціального навчання). Від визначення поняття «освіта» легко перейти до похідного «екологічна освіта». Для цього досить виділити в багатоаспектному об'єкті «світ», який актуалізує специфічний аспект, назовемо його умовно «екологічним», маючи на увазі той, що розкриває механічні, хімічні, біологічні та інші зв'язки між об'єктами живої і неживої природи.

Таким чином, визначення поняття «екологічна освіта» можна уявити як «процес і результат формування індивідом власного унікального образу світу, який розкриває механічні, хімічні, біологічні та інші зв'язки між об'єктами живої і неживої природи на основі особистого досвіду практичної діяльності та спеціального навчання».

Чи корисна операція онтогенетичного визначення понять, що раціонального може дати застосування її в роботах по організації екологічної освіти? На наш погляд корисність її проявиться в двох аспектах. У розробці теорії екологічної освіти вона претендує на вироблення і обґрунтування єдиної методологічної основи молодій галузі знань. У практиці освітньої діяльності цей прийом буде корисний тим, що, починаючи з перших кроків освітньої екологічної діяльності, учням буде явлено єдність усього розмаїття предметів, прийомів і теоретичних передумов екологічної діяльності. В цілому обидва ефекти працюватимуть на формування цілісної картини світу і актуалізувати загальні зв'язки в природі і суспільстві.